

אני אתן לך את הכלייה שלי

ואתה תיתן לי כלום

פתאום קם אדם בבוקר ומחליט לזוותר על כליה כדי לתרום אותה למישהו שרואה את הסוף קרוב מדי. הוא מתמתח, מספר למשפחה על ההחלטה ומקבל אישור לצאת לדרך • מספר חודשים מאוחר יותר - אחרי בדיקות התאמה וכישלונות ואכזבות ובירוקרטיה ויד אחת שנשברת ומאיימת על כל החזון - הוא מורדם, מנותח וקם לעוד בוקר, חדש • האדם: רפאל שיליץ. המישהו: שלמה קנפלמכר. הבוקר החדש: הרגע הזה שקורא אחד, אפילו אחד, יחליט להצטרף להרפתקה נפרולוגית שבסופה חיים

אלי נתיב

צילום: יוני צור

בואו נתחיל מהסוף, כי הוא שמח והאיש הזה דמע מספיק וגר מספיק בחלק הרע של המציאות. "מיד לאחר החופה של הבת שלי ניגש אליי רפאל שיליץ", מספר שלמה קנפלמכר, שבועיים לאחר הניתוח שבמהלכו הושתלה כליה בגופו. "אלה היו ימים קשים. ההתקן קרס, ועברתי שבוע ללא דיאליזה. לא ידענו מה יהיה". כמו

שאומרת הקלישיאה החבוטה, הפעם חובטת בו: הייתה שאלה של חיים ומוות. "ההתקן הזה היה השלישי במספר בתוך חצי שנה שלא עבד, ואפילו הרופאים היו אובדי עצות".

שתי הכליות שלו כמעט לא תפקדו, והדיאליזה הייתה הפיתרון היחיד, אבל גם אותה סירב הגוף לקבל. המשפחה התמודדה עם המורכבות שבשעותיה דווקא בעת חתונת הבת. בשבועות שקדמו לה דיברו איתו הרב אלימלך פירר והרב ישעיהו הבר מספר פעמים על תרומה אפשרית ועל בדיקות התאמה, "אבל היינו כל כך שקועים בניסיונות ההישרדות ובהתמודדות עם היום-יום של המחלה שלא הבנו מה הם רוצים. לא היה לנו פנאי".

פנאי למה?

"לבדוק את האופציה של ההשתלה. בראש ידעתי שזה מה שיציל אותי, אבל לא עסקתי בה למעשה. חייתי את הסבל הבלתי ישוער של הרגע, את המאמץ לחיות עוד יום. אפשר לומר שרק כשפגשתי את שיליץ בבית החולים משהו התחיל לזוז לי בראש. ועדיין לא עיכלתי".

החתונה התקיימה במועדה, ושיליץ הגיע לאחל מזל טוב. לאחר החופה ניגש להורים. "אני רוצה לתת לכם מתנה לכבוד החופה", הוא נזכר בדבריו. "רציתי לברך לכם שיש התאמה". קנפלמכר הבין: חייו ניצלו. המשפחה לא יכלה לחשוב על תשורה גדולה יותר. זה לא פחות ממענק קיום, הם אומרים. קיבלנו בחזרה את אבא שלנו. מי שחי עם דיאליזה, הם מדגישים, לא באמת חי.

לא למה. למה לא

מי שלא תרם, אני אומר לשיליץ התורם, לא יכול להבין מה עובר בראש של מי שמוכן לוותר על כליה עבור מישהו אחר, לא משנה כמה תסביר ותתאמן. "מי שלא עבר דיאליזה, או ראה קרוב סובל, לא מסוגל להבין בכמה ייסורים זה כרוך", הוא עונה לי.

שיליץ, תושב הר שמואל – מעבר לגדר המערכת וצפונית לירושלים – בן 43. בעל משפחה בת שישה ילדים שמנהל את עסקיו באשדוד. נולד כחסידי

גור, גדל והתקרב לרבי נחמן. הוא צאצא ישיר שלו, וב-13 השנים האחרונות נוסע לאומן בקביעות. במילים שלו: "אני דלוק על רבנו". לפני שנה, ביום ההולדת ה-42, קם עם רעיון לכבוד החגיגה. אני מעוניין לתרום כליה, דיווח לאשתו. היא תמכה בו, והוא החליט לבצע. לפני כשבועיים נערך הניתוח, וכלייתו העניקה חיים לקנפלמכר, שאותו בכלל לא הכיר.

למה שאדם ירצה לתרום כליה?

"למה? יאמרו הגויים!", אומר שיליץ. "זאת אמירה ששמעתי פעם, והיא נכונה. למה? רק הגויים שואלים. יהודי לא שואל למה. וורט חסידי אמיתי. לצערי, היום מקובל יותר לשאול למה, אבל

זאת טעות. טעות שחודרת גם לבני התורה. תופשי התורה לא ידעונו. אין למה. איך אפשר לשאול למה".

עוזב למה. איך? איך זה קורה?

הוא מתרצה. "זאת שאלה אחרת. והאמת, אני רק יכול לספר לך איך הדברים קרו. התשובה השלמה נמצאת רק בידי יודע תעלומות".

הוא חם ונעים שיחה ועמוק, והפשטות שלו שנייה רק לחכמה וליכולת הניסוח הבהירה שלו. "תמיד הייתי אדם חומל", הוא מודה. "לא אהבתי את הכוחניות ואת האנוכיות. הן צרמו לי. ככה הייתי, ואני לא אומר את זה כדי להראות שאני טוב יותר או טוב פחות. פשוט ככה הייתי".

עד בוקר יום ההולדת לא ידע הרבה על התחום. "זכרתי במעורפל שנחקק חוק לגבי תשלום על כליה ושהוטל על כך איסור בארץ, וגם שיש טיפול דיאליזה עבור מי שהכליות שלו לא מתפקדות, אבל לא ממש הכרתי". הרצון לתרום בא במפתיע. פתאום. זה מקובל לתרום? שאלה אותו האישה. אני מניח שכן, הוא ענה. אז בסדר גמור. תבדוק מה זה כולל ותתרום.

זה לא מובן מאליו. בכל זאת, לתרום כליה. ומילא הוא, אבל אשתו? "לא התחלתי להבין מה התהליך הזה כולל", הוא צוחק. "חשבתי שאני יוצר קשר עם ארגון שמטפל בדברים כאלה, ותוך כמה שבועות מוציאים את הכליה. אמרתי לעצמי: כשאדם נפטר נלקחת הכליה שלו במקום, אז למה שבחיים זה יהיה שונה? עוד לא עיכלתי שאני נכנס לפרוצדורה ארוכה מאוד".

כצעד ראשון יצר קשר עם הבר. "שמעתי על

שיליץ:

"בתחילה נבדקה התאמה לנערה צעירה, אבל כשהתחלנו להתקדם הכול נעצר. אחר כך שמעתי על שלמה".

קנפלמכר:

"המחלה לא פרצה ביום אחד. הכליות הלכו ונחלשו, והיה ברור שכבר לא יעמדו בעומס. התחלתי להתכונן לרעיון של דיאליזה".

האחרונות, מאז החלו הכליות שלו להידרדר. "זה לא קרה ביום אחד. הן הלכו ונחלשו, והיה ברור שכבר לא יעמדו בעומס. התחלתי להתכונן לרעיון הנורא של דיאליזה".

דיאליזה: טיפול שנועד להחליף את פעולת הכליות. פעמיים-שלוש בשבוע התייצבות בבית חולים, חיבור למכונות במשך כמה שעות וכאבים חסרי תקדים. אדם שחייו כבולים לדיאליזה לא יכול לעבוד ולתפקד. הוא סובב סביב הטיפולים, שעבורם יש להרכיב התקן מיוחד בין הגוף למכשור הרפואי. "הייתי צריך להתקין אותו על היד, והמשמעות הייתה שלא אוכל להניח תפילין ביד שמאל. לא הסכמתי".

חודשי הדווי נמשכו, כשקנפלמכר נכנס ויוצא מבית החולים. "הנסיבות החמירו ולא נותרה ברירה. הגעתי לבית החולים, ואחרי שורה של בדיקות החליטו הרופאים על שני התקנים: אחד קבוע, שיורכב מיידית אבל יתחיל לשמש אותי רק כעבור כמה חודשים, ואחד זמני, עד שהקבוע ייכנס לפעילות". לאחר הניתוח כולם היו על גופן, אבל קרסו בזה אחר זה. בתוך שבוע התברר שהזמני לא נקלט, וארוך הטווח נדחה בהמשך. חצי שנה מאוחר יותר הוא הובהל לניתוח נוסף, שגם נכשל.

היועצים הרפואיים קבעו: כדי שתוכל להמשיך לחיות חייבים למצוא לך כליה אחרת. חוטים וקשרים נמשכו, וקנפלמכר קודם לראש התור ללא ידיעתו. החיפושים היו מדאגיים. על השולחן היה שעון חול שהצביע על האל חוזר. "ועסקתי כל כך בשאיפה להישאר בעולם הזה שלא הפנמתי את המאמצים שנעשו. ראשית היה הרב פירר, שטרם

ארגון 'מתנת חיים', צלצלתי והוא ענה לי. אמרתי לו: שלום, אני מעוניין לתרום כליה. לא תיארתי לעצמי שזה מה שהולך לקרות, אבל הוא כל כך התרגש". הבר הודה לו שוב ושוב והסביר איזו זכות נפלה בחלקו. שיליץ גילה אדם כלבבו וביקש פגישה. הבר הנרגש שלח אותו למספר בדיקות מקדימות כדי שיהפוך מתורם פוטנציאלי לתורם בפועל.

לא הרגשת שזאת החלטה כבדה מדי?

"לא. כשאתה נחשף לתלאה של מי שמטופל בדיאליזה לא נותרת לך ברירה. אתה תעשה הכול והרבה בשביל לנמנע ממנו את הכאב, את חוסר החיים".

מהבר למד שההחלטה שלפניו מצריכה לא רק כוחות פיזיים אלא גם עוצמה נפשית ומנטלית, ושצפוי לו פרק זמן שבמסגרתו העניין הזה ימלא את כל עולמו. "הוא ידע בדיוק, אבל בדיוק, על מה הוא מדבר. ככה זה היה. לאט-לאט הסיפור השתלט על כל הבית, על כל החיים שלנו ושל הסובבים אותנו, והפך למרכז".

רק להישאר בעולם הזה

קנפלמכר הוא הצד השני של כל זה. הוא לא מאריך בדיבור. חוזר על הכרת הטוב העצומה, ואז פורס את התמונה המזעזעת. תמונה של חולה שניטלת ממנו התקווה. ששואל את עצמו יום-יום האם זהו הסוף. "אנחנו מכירים מעט את הרב פירר", הוא אומר. "אחי עובד איתו בארגון והוא ידיד של המשפחה". פירר ליווה אותו בשנים

הרבה. עסקן רפואי מברוקלין טיפל בי בנוסף, וכמוהו הרב הבר. בסופו של דבר, הוא הביא את הישועה".

בינתיים, נתקל שיליץ בקשיים בדרך לתרומה. היא ארכה עוד ועוד, והיו גם כישלונות. "בתחילה נבדקה התאמה לנערה צעירה בשנות העשרה", הוא משחזר. "כשהתחלנו להתקדם מולה, הכול נעצר. לא נמצאה התאמה. בהזדמנות נוספת הייתה אישה צעירה. מקרה קשה מאוד. חשבנו שהנה, מתאים, אבל לא. אין מאה אחוז התאמה".

כשאתה מקבל תשובה שלילית אתה לא צועד לאחור?

"להפך, התשובות האלה הגבירו את הרצון. היה הרבה צער על שלא הצלחתי לעזור לאישה ההיא. המצב הנדיר שלה זעזע את כולנו. אבל לפני חודשיים אמר לי הרב הבר שנמצאה לה תורמת – נכדה של קצין נאצי שהגיעה ארצה והחליטה לתרום כליה כדי לכפר על מעשי המשפחה. והייתה התאמה. ארבעה ימים לפני הניתוח שלי ושל שלמה היא עברה השתלה טובה".

בכל התקופה הזאת נושא השיחה בבית שיליץ הוא תרומת הכליה המתקרבת. הילדים הגדולים (21, 18 ו-17) שותפים מלאים, וגם הקטנים יותר מעורבים. תרומה משפחתית. היו חששות? אני שואל. "לא. דיברנו על הערך של התרומה, על היכולת שלנו לצמצם סבל ועל הכוח שלנו לעזור לאחר. זה מסע חינוכי ראשון במעלה. אין הרבה כמוהו. אני יכול לומר לך בוודאות שהיום כל אחד מילדיי עומד בתור ומחכה למסע האישי שלו, וזאת השמחה הגדולה שלנו".

קשה לדבר על פחד ועל שיקולי מה יהיה ליד אדם כמו שיליץ, שקם בבוקר והחליט: אני תורם. ובכל זאת: מה יקרה אם מישהו מהמשפחה הקרובה יזדקק לתרומה כזאת, חלילה? ומה יקרה אם משהו יאונה לכליה הנותרת, חלילה? "המחשבה היחידה בבית מתמקדת בהודאה על מתנת החיים של הרגע הנוכחי. אין איש יודע, ואין לאף אחד הבטחה, איך ייראו ימיו בעתיד. במשקל הספיקות עומד החשש על כף אחת וחיייו של אדם על כף שנייה, וברור שהאחרונה מכריעה".

ולמפחדים: חוק ההשתלות מקרב לראש הרשימה אדם שתרום את כליותו. אם יזדקק להשתלה, הוא בידיים טובות.

המלאך רפאל במבצע שלמה

יום אחד הוא מקבל טלפון. הבר על הקו. רפאל, הוא אומר לו, תקשיב. נראה לי שמצאתי מישהו בשבילך. סע לבלינסון. שיליץ רחוק מבית החולים שבפתח תקווה, אבל הטלפון הזה משמח אותו כאילו זכה בפיס. הוא ממחר לבית החולים ונכנס לסדרת הבדיקות הסטנדרטיות. "אני מחנה את הרכב ורואה זוג חרדי, חסידי, חונה באדום לבן. ניגשתי לבעל ואמרתי לו: תשמע, אתה יכול לקבל קנס. הוא מסתכל עליי ואומר: 'אל תדאג, יש לי תו נכה. זה בסדר'. זאת הייתה הפעם הראשונה שפגשתי את שלמה".

הם לא הכירו אחד את השני, ובשלב הזה לא

לתרומות, נתחו כאן

ארגון 'מתנת חיים' הוקם לפני ארבע שנים על ידי הרב ישעיהו הבר במטרה לעורר מודעות בקרב החברה הישראלית לסבלם של מטופלי דיאליזה ולהציע את האפשרות לתרום כליה עבורם – הליך רפואי שלא כרוך בסיכון משמעותי או בשינוי אורח החיים. "ברוך ה', ידינו מלאות בעבודה מבוקר עד ערב: פניות של תורמים פוטנציאליים, ליווי הקשר בין התורמים לחולים ועיסוק בפרסום ובהפצת המסרים שלנו", אומר הבר. בשנתיים האחרונות גברה הפעילות, ובחודשים האחרונים נעשו התרומות תכופות יותר. "בחודש אחד נתרמו 15 כליות, וכשאני אומר נתרמו אני מתכוון לכך שהניתוח כבר בוצע והכליה הושלתה בהצלחה".

היו אמורים להיות בקשר, ושיליץ עלה לקומה השביעית ופתח בבדיקות. כשסיים, פנה למפגש תורמים ונתרמים שאורגן בבית החולים ונועד לפשט את המושגים של עולם הרפואה המסובך. "עד אז לא השתתפתי במפגש כזה, למרות שהייתי בשלב מתקדם, אבל הפעם שלחו אותי. לפני שיצאתי מהחדר הבחנתי שעל התוצאות המותאמות לשלי רשום שם: קנפלמכר. הוא לא אמר לי כלום. ירדתי כמה קומות והתיישבתי בין המשתתפים".

בצד ישב זוג מוכר מעט. זה מהחניה. שיליץ ניגש לבעל שוב ושאל לשמו. "הוא היה במצב די קשה, אי אפשר היה להתבלבל, ולמרות זאת אמר לי את שמו. אז הבנתי שהוא הנתרם העתידי שלי. אמרתי לו: נעים מאוד, אני רפאל שיליץ ואני עומד לתרום לך את הכליה שלי".

שיליץ:

**"תחשבו על האדם
האחר. מה אתם יכולים
לעזור לו, איך אתם
יכולים להקל עליו. זה
לא חייב להיות בצורת
תרומת כליה. אפילו
תרומת דם או מענק
כספי. תהיו טובים".**

קנפלמכר:

**"אני לא יכול להגיד
לאף אחד מה לעשות,
אבל זאת הצלה גדולה"**

קנפלמכר החוויר. הוא לא התכוון לרגע הזה ולא מצא מילים. שיליץ, נחמד וחביב כדרכו, ניסה להקליל את האווירה, ללא הצלחה רבה. לאחר כמה דקות הם פיתחו שיחה, אבל מבוכתו הרבה של קנפלמכר הורגשה. הם נפרדו וקבעו לדבר שוב. מאמץ ארוך של בדיקות והתאמות עמד לפנייהם. "חייבים לדבר על הביורוקרטיה", אומר לי שיליץ. "נפגשנו קרוב לשבעה חודשים לפני שהשתלה התבצעה. בדיקות זה דבר אחד, אבל

ועדות על גבי ועדות שנועדו לוודא כל מיני פרטים אישיים שלך ושל מצבך וגוררות רגליים במשך חודשים הן אסון בשביל הבנאדם, שבכל הזמן הזה נאלץ לעבור את הטיפולים הקשים. זה איום". הביורוקרטיה הישראלית אכן ידועה לשמצה, אך בכל הנוגע לתרומת איברים – ובגלל החשש שמא התורם מקבל תמורה על תרומתו – היא אולי מוצדקת, אני אומר. "אבל זה לא רק זה", מליץ שיליץ. "שבוע לפני הניתוח שברתי את היד. הייתי מגובס, ובבית החולים אמרו לי: 'אי אפשר לנתח אותך ככה'. אני אומר לך בוודאות – אין קשר בין היד לכליה. שום קשר. ביקשתי לא לדחות שוב. יש אדם שסובל. חייו בסכנה. וחוסר הנוחות של הגבס? עליי. זה לא עזר. תמיד מושכים ומושכים. לחצתי ולחצתי עד שהמתח הודיע שאין בעיה, והניתוח בוצע בזמן". רק עתה הורד הגבס, שבועיים לאחר ההשתלה.

התשובה החיובית שהגיעה עשתה את כולם מאושרים. את התורם ואת הנתרם, שכעת מחלימים. משפחת קנפלמכר עדיין לא התאושה מההתרגשות. "רפאל העניק לנו חיים", אומרים הילדים. הקשר בין שיליץ לקנפלמכר נעשה לגשר של דם.

עכשיו שניהם עומדים עליו ומבקשים לומר משהו לעם ישראל. "אל תשכח שאני הנתרם פה", אומר קנפלמכר. "אני מגיע מהמקום הזה ולא יכול להגיד לאף אחד מה לעשות. אבל למי ששוקל: זאת הצלה גדולה. אין לכם מושג באילו תלאות כרוכים חיי דיאליזה". שיליץ מוסיף: "הסירו את לב האבן מקרבכם והניחו לב בשר. חשבו על האדם האחר. מה אתם יכולים לעזור לו, איך אתם יכולים להקל עליו. זה לא חייב להיות בצורת תרומת כליה. אפילו תרומת דם, מענק כספי או מילה טובה. כל דבר. ולאחיו יאמר חזק. תהיו טובים". ואחר כך הם פוסעים אל עבר העתיד. בפעם הזאת הוא מחייך. ■